

HORDALAND BONDELAG

Hordaland Fylkeskommune
Postboks 7900
5020 Bergen

Vår saksbehandler
Maria Makloufi Skjold

Vår dato
18.12.2014
Deres dato

Vår referanse
11/00032-51
Deres referanse
2014/16490

Høring av regional plan for vassregion Hordaland med tiltaksprogram

Hordaland Bondelag viser til regional plan for vassregion Hordaland med tiltaksprogram, og gir med dette våre merknader. Vi har involvert lokallagene i arbeidet med høringen, og to lokallag har valgt å sende inn egne høringssvar. Hordaland Bondelag støtter disse.

Generelt om jordbruk og miljøarbeid

Miljø er viktig for jordbruket, som er avhengig av god vannkvalitet for å produsere ren og sunn mat. Det er nødvendig med rent drikkevann til folk og dyr og til jordvanning. Også naturbasert turisme knyttet til jakt, fiske og friluftsliv er avhengig av god vannkvalitet. Det er likevel ikke mulig å produsere mat uten at det skjer tap av næringsstoffer. Vårt mål er å redusere avrenningen til akseptable nivåer.

Norsk jordbruk gjør en betydelig miljøinnsats

Landbruket har gjennom årene gjort en stor innsats for å redusere avrenningen av næringsstoffer til vassdragene. Det er gjort omfattende arbeid for å få slutt på avrenning fra punktutslipp som silopressaft, sigevann fra gjødsellagre og halmlutingsanlegg. Gjennom investeringer i nye anlegg og oppgradering av utstyr, har jordbruket tilpasset seg disse miljøkravene. De nye gjødselnormene har balansert gjødsling som mål, det vil si at man gjødsler med like mye næringsstoffer som det forventes at plantene tar opp i løpet av vekstsesongen. Bruk av fosfor i handelsgjødsel er mer enn halvert siden 1980. Det er også oppnådd en kraftig nedgang i bruken av plantevernmidler siden 1980-tallet.

Gjennom forskrifter og vilkår knyttet til utbetaling av produksjonstilskudd har miljøkravene for jordbruksdrift blitt ytterligere innskjerpet de senere årene. Dette gjelder blant annet:

- Krav til lagring og spredning av husdyrgjødsel
- Krav om gjødselplanlegging
- Krav om sprøytesertifikat og sprøytejournal
- Krav om å følge spesifikke jordarbeidingsrutiner i erosjonsutsatte områder
- Krav om å sette igjen en vegetasjonssone på minst 2 meter mot vassdrag og kanaler

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse:
Krokeidevegen 13
5244 FANA
Hordaland Bondelag
Bondelagets Servicekontor AS

Besøksadresse:
5244 FANA
Org.nr.: 939678670
Org.nr.: 985063001 MVA

Telefon:
55 91 88 80
Bankkonto: 8101.05.12891
Bankkonto: 8101.05. 91392

E-postadresse:
hordaland@bondelaget.no
Internett:
www.bondelaget.no/hordaland

Vår dato Vår referanse
18.12.2014 11/00032-51

- Miljøavtaler mellom Fylkesmannen og den enkelte bonde
- Landbrukets eget kvalitetssystem - KSL

Landbruksnæringen har utviklet sitt eget kvalitetssystem i landbruket – KSL. Det bygger på kravene lover og forskrifter stiller til matproduksjon, dyrevelferd, miljøhensyn og arbeidsmiljø, men stiller også krav definert av landbruksnæringen selv. Hele 95 % av all matproduksjon skjer på gårder som har KSL.

Regionalt miljøprogram (RMP) og Spesielle miljøtiltak i jordbrukets kulturlandskap (SMIL) er tilskuddsordninger som jordbruksavtalepartene har forhandlet fram. Disse ordningene gir en målretting av miljøinnsatsen på fylkesnivå og kommunenivå. Gjennom disse ordningene gis det tilskudd til tiltak i jordbruket som reduserer avrenningen til vassdrag. Dette skal blant annet kompensere for reduserte avlinger og andre driftsulemper ved mer miljøvennlig drift.

Tiltakene må som oftest gjennomføres hvert år for at effekten skal opprettholdes. Det er derfor viktig å ha et godt kunnskapsgrunnlag, sikre god forståelse for utfordringene, og informere og motivere de som skal gjøre tiltakene.

Kunnskapsgrunnlag og overvåking av vannforekomstene

Da Stortinget besluttet å iverksette EUs vanddirektiv i norsk forvaltning i 2008 ble det lagt til grunn at ressursbehovet ville være minst 600 millioner kroner innen utgangen av 2014. I de etterfølgende budsjettene er kun halvparten av dette blitt finansiert. Ressursmangelen merkes ved svakheter og hull i kunnskapsgrunnlaget i vannforvaltningsplanene og tiltaksprogrammene som nå er lagt ut på høring.

Overvåkingen tilfredsstillende ikke kravene i vannforskriften og gir for dårlig beslutningsgrunnlag for gjennomføring av tiltak. Dette gir liten treffsikkerhet når foreslåtte tiltak skal finansieres og iverksettes. I mange tilfeller der det er gjennomført grundig overvåking, gir dataene likevel liten kunnskap om hvor stor andel som kommer fra jordbruk. Den mest intensive jordbruksaktiviteten skjer nær tett befolkede områder hvor det også er stor påvirkning fra spredt avløp, bakgrunnsavrenning fra arealer, m.m.

Flere vannforekomster mangler vesentlige vannmiljødata i Vann-Nett. Det er alvorlig når det er disse dataene som danner grunnlag for karakteriseringen og dermed beslutningsgrunnlaget for forvaltningsplanen og tiltaksplanen. Et eksempel er Guddalselva i Kvinnherad, der Havforskningsinstituttet har drevet overvåking og forsøk i over 10 år. Resultatene er ikke registrert i Vann-nett. Det virker dermed litt tilfeldig hvilke vassdrag som er markert med risiko og ingen risiko. Et annet eksempel er vannområde Sunnhordland. Nesten alle vassdragene i Kvinnherad er merket med risiko, mens ingen vassdrag i Tysnes er i risiko.

Havbruksnæringen

Vi registrerer at havbruksnæringen bidrar med stor tilførsel av næringsalter i vannforekomster langs kysten fra Stavanger og nordover. I tillegg påvirker den lakseførende vassdrag med rømt oppdrettslaks og lakselus. Til tross for dette er det svært få tiltak i de regionale planene som har som mål å redusere disse påvirkningene.

Hordaland Bondelag forutsetter at også havbruksnæringen bidrar i arbeidet med å redusere sin påvirkning til vannforekomstene.

Foreslåtte tiltak

Hordaland Bondelag vil minne om at jordbruk og matproduksjon til alle tider har satt økologiske fotavtrykk ved avrenning av næringsstoffer, erosjon og landskapsendringer. Ved å innføre krav om redusert jordarbeiding, grasdekte vannveier og gjødselnormer som ikke dekker plantenes næringsbehov, vil matproduksjonen i Norge reduseres. Dette vil føre til at vi må importere mer mat fra utlandet. Dersom norsk matproduksjon reduseres på grunn av strenge miljøkrav, og vi samtidig importerer mat fra land som stiller lavere miljøkrav, vil den samlede globale miljøbelastningen øke.

Oppdatert kunnskap

Vi har ikke hatt mulighet til å se på alle vannforekomstene, men vi registrerer at flere av tiltakene som er foreslått for landbruket allerede er gjennomført, eller husdyrproduksjonen i området har opphørt. Vi trenger derfor oppdatert kunnskap.

Påvirkning fra beite

Avrenning fra beite og eng er i noen vannforekomster oppført som en påvirkningstype. Beiting har mange positive effekter for biologisk mangfold, og mange arter er avhengig av det miljøet som beitende storfe og sau skaper. Vi mener det blir feil å oppføre beiting som en negativ faktor i forvaltningsplanene uten å sette dette inn i en helhetlig sammenheng. I 2010 er over 300 arter rødlistet med opphør av beiting som hovedårsak til tilbakegangen.

Avrenning fra annet areal

Kunnskapen om erosjon og tilførsel av næringsstoffer fra skog og utmark og erosjon fra bekker er svært mangelfull. Det er nødvendig med økt forskning på dette området for å forstå dynamikken i tilførselen av næringsstoffer til vassdragene. Det er også naturlig erosjon fra dyrkede arealer. Selv om man legger disse arealene brakk, vil de fortsatt bidra med erosjon og næringsstoffer ut i vassdragene.

Tilbakeføring av elver

Noen av de foreslåtte tiltakene innebærer å tilbakeføre elver til opprinnelige løp. Dette vil etter vår mening føre til dårlig arrondering og økt erosjon ved flom. Kostnaden står heller ikke i samsvar med nytteverdien for laks og aure.

Kantsoner

Kantsonene mot vassdrag må ikke bli unødig store. Dette gjelder særlig ved grassproduksjon. Mange bønder har små og smale teiger, og en bred kantsoner kan fort ta svært mye av produksjonsarealet. Se for øvrig hørings svar fra Strandebarm-Tørvikbygd Bondelag og fra Vikøy og Øystese Bondelag.

Oppgradering av hydrotekniske anlegg

Det er mulig å redusere erosjon og avrenning fra dyrket mark ved oppgradering av hydrotekniske anlegg og grøfting. Dette vil redusere avrenningen samtidig som produksjonen øker.

Vår dato	Vår referanse
18.12.2014	11/00032-51

Økonomisk effekt

Hordaland Bondelag mener tiltak som gir minst mulig grad av restriksjoner og driftsmessige ulemper må prioriteres. Tiltak som er gunstige for både gårdsøkonomi og vannmiljø bør gjennomføres. Der nyttevirkningene er vesentlig mindre enn kostnadene må unntaksbestemmelsene anvendes. Noen av tiltakene kan finansieres med tilskudd gjennom SMIL og RMP.

Målkonflikt mellom vannmiljø og matproduksjon

Mat er et livsviktig næringsmiddel som alle mennesker trenger hver dag. Fram til 2030 har SSB prognosert at befolkningen i Norge vil vokse med 20 %. Det innebærer at norsk matproduksjon må øke med mer enn en prosent per år. Regjeringen Solberg har også satt mål om at norsk matproduksjonen skal øke. Det ligger en klar konflikt mellom målene i vannforvaltningen nasjonalt og målene i landbruks- og matpolitikken.

Hordaland Bondelags holdning til dette er at vi må arbeide for å nå begge målene samtidig. Det er mulig å øke produksjonen og samtidig redusere miljøpåvirkningene gjennom god agronomi, teknologisk utvikling og foredlingsfremgang. Det er svært viktig å bruke agronomisk kompetanse i forvaltningsplanene og tiltaksprogrammene, slik at de tiltakene som vedtas for jordbrukssektoren sikrer at matproduksjonen opprettholdes og øker.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Frøydis Haugen

Leder i Hordaland Bondelag